

MÉCSVILÁG

7

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA TÁJÉKOZTATÓJA 1990.AUG. 16.

A HEGYKOZBEN SZILÁNKOK

Megérkezésünkkor csend és nyugalom. A falu előljárója fogad bennünket.

Kiderül, hogy az iskolát már rég bezárták, az itteni 13-20 gyermeknek naponta ingázniuk kell.

A lakások többsége tipikus parasztház.

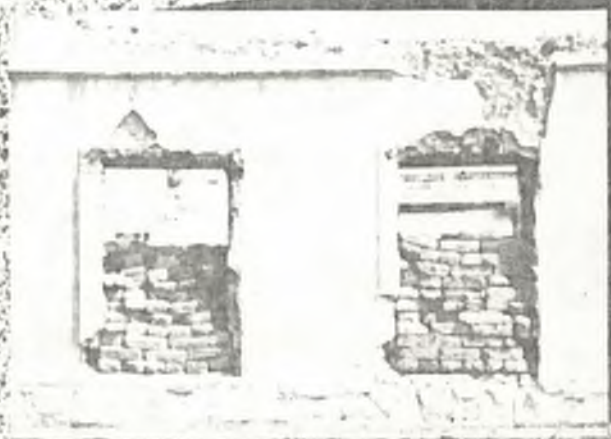
Erkezésünkre - mely szemmel láthatóan nagy esemény az itteniek szemében - rövidesen összegyűlik néhány falubeli. Szedhetünk bárholnan gyümölcsöt, szívesen kínálnak bennünket, örülnek nekünk. Ismét előkerül egy-két ember, aki az egyetlen üzlet nyitására várakozik. Elmondják, hogy húsfélét egyáltalán nem, és kenyeret is csak hetente háromszor lehet kapni.

Itt lakásgond nincs, sok helyen egy-két ember lakik egy házban. Ha idejönne egy tanító, négy szobás otthon

várná. Ujságot ugyan olvasnak /40 darab jár a községbe/, de a könyvtár csak "szekrénynyi".

Itt "nem tanácsos" rosszul lenni /jó példa erre egyik társunk rosszulléte/, mert orvos hetente egyszer jár, gyógyszertár nincs, telefon csak egy van. Legközelebb a beteg csak 6-8 km távolságra talál orvost. Pedig ezeknek az embereknek nincs pénzük autóra...

Aki keresni szeretne, annak naponta utaznia kell.

A társadalomismereti szekció tagja vagyok, aki szerencsésen megjárta az első látóutat.

A felfedezés döbbenetes volt...

...Első uticélunk Hollóháza. Az idő kissé "morcos", mindenki majdnem megfagy, de benn a gyárban kellemes a meleg. A híres "porcelánközpont" az egyetlen munkalehetőség a kb. 1200 lakosú község és a szűkebb környezet számára. Ők még szerencsésnek mondhatják magukat, bár a 2500 Ft-tól 12 ezer forintig terjedő fizetésekből /holott művészi munkákról van szó!/ bizony nehéz megélni. A településen ezért állatokat tartanak. A növénytermesztés nem gazdaságos, mivel a föld aranykorona-értéke nagyon alacsony.

Kiadós sétánkon jól láthatuk a most épült szép házakat, a gyönyörű új iskolát, a tornatermet és az ország egyik legmodernebb katolikus templomát, körülötte festői környezettel.

Hamarosan továbbindultunk, és 3 kilométerrel odébb, Pányokon szálltunk ismét ki a buszból. Eddig semmit nem mondott a név, pedig igazán alkalmas e környezet arra, hogy a Hegyközre általánosan jellemző viszonyok kiderüljenek.

E kis faluban 180 ember él /10 éve 480 élt/, többségében idősek.

A föld használhatatlan.

Mekkora különbség 8 km távolságon belül!

Ahogy beszélgetek az emberekkel - kínosan érzem magam. Kínosan, mert kérnek: segítsünk nekik, tegyünk valamit - de hogyan?

És mindez miért történt így?

Azért, mert a minisztérium történetesen csak Hollóházát terjesztette fel a "fejlődésre kijelölt település" címre, és nem Pányokot, valamint a hozzá hasonló kicsiny, lassan elnéptelenedő falvakat?!

Azért, mert az állami támogatás idáig már nem jutott el?

Kultúra kellene, munkalehetőség, na és mindezekhez pénz.

Egy falu segítséget vár...
Es ez csak egy a sok közül.

KOVÁCS KRISZTINA

SZÓPANEL

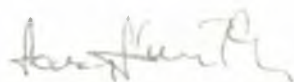
Gyomorrontás. Kórház. Karantén. Köjál. Kartondoboz. Kisdoboz. kaka. Rémület a konyhán.

Péntek. Délután. várakozás. Rózsa Jándor világképe. Képekben. Este. várakozás. Ejszaka. Csillagász. Helio. Geo. Centrikus. Tudomány. Népszerűen. Csillagász? Népművelő! Vérbe-li!

Szombat. Mozi. Malenkij robot. Malenkij közönség. Megfogyatkozott. Megtört. De lelkes. Érdeklődő. Ebéd. Rizs. Beszélgetés. Hol vannak a hallgatók? Pedig jó a Gulyás!

Vasárnap. Kirándulás. Templom. Szép. Ebéd. Rizs. Beszélgetés. Vacsora. Szalonna. Az jó volt! Hétfő. Előadások. Népi építészet. Szuper! Népi demokratikus szakasz. Szuper! Kezdünk /kezdenek/ belejönni? Ebéd. Nincs rizs!

/Ennyi.../

malenkij ROBOT

A megdöbbentő dokumentum történelmünk egy ma már sokat emlegetett, mégis egykor oly sokáig takargatott szégyenfoltjáról lebbenti le a fátylat. Emberek nyilatkoznak, nem történészek, hanem hétköznapi emberek, akik egykor átéltek olyan borzalmakat, amiről akkor sem és utána sem lehetett beszélni. Sokan még ma sem mernek mindent elmesélni. Talán mi fiatalok mosolygunk rajta, pedig rendkívül egyszerű oka van: félnek. A félelem élt, él és élni fog - ha hagyjuk. Ahhoz, hogy le tudjuk győzni bátorság kell, bátorságot pedig a tudás és a hit - mint erő - adhat. Ez a film azért is készült, hogy lássuk és küzdjünk a félelem ellen, az ellen a közeg ellen, amely létrehozta ezt. Olyan korban nőttünk fel, ahol a rettegést nem legyőzték, csak eltitkolták. Ez a film az első sorban áll azok között, melyek lelepleznek. Jelentőségén az sem sokat változtat, hogy túl hosszúvá sikerült és a nézők a három órás filmfolyam közben kissé elálmosodtak. A délutáni beszélgetés pedig a film egyik készítőjével, Gulyás Jánossal sajnos teljes érdektelenségbe fulladt /legalábbis a diákok részéről/.

Kondor Tamás

Bencsik János hétfői előadása
mindannyiunkat megerősített
abban, hogy tenni kell hiá-
nyos, vagy csak "vadhajtások-
ra" szorítkozó néprajzi ismer-
eteink bővítéséért, és annak
terjesztéséért. "Lakótelepi
galambducaink" világában is
szükség lenne az "emberméretű"
példák továbbélésére. Mi ma-
gunk sorvasztjuk el gyökereink-
et akkor, ha nem táplálkozunk
belőlük.
A gyökér nélküli fa pedig...

varga Enese Julianna

Utazom.
Tágul az idő és a tér.
Az istenek segítenek engem.
Vakít a tenger - visszaverte Nap, hajamba
kapaszkodik az örök szél.
Templomok, szobrok, az Akropolisz - örök
kezek örök alkotásai.
Platon, Szókratész, Szophoklész - örök szellem.
Hadvezérek, harcosok, atléták - örök erő.
Delphoi, Dodona - örök sejtélem.
Mindenütt az örök múlt szólít.
Máshol az örök is múlandó.
Itt a múlandó is örök.
Örökség.

Még sohasem jártam Görögországban.

"Forog, gyorsul a kerék
Gagyogni most nem elég.
Farkasok közt is lehet
Düldölni szép éneket."

Török Elemér

Reméljük, együtt mindezen si-
kerül változtatnunk, bár a ki-
utat még nem találtuk meg.

D, I és K

MAGUNKBAN

A "szép ének"-hez szükséges, hogy önmagunkra találjunk, erre döbbsentünk rá Balogh Jenő előadásán. A képzőművészet háttérain túllépve, egy teljesen új világot tárt elénk. Az volt a különös, hogy ez a világ körülvesz bennünket, és mégsem ismerjük, hiszen mennyi mindent rejthet magában egy kavics is! Eddig igazságnak vélt féligazságainkat mindig másoktól kaptuk, és nem magunktól, ill. magunkban fedeztük fel. Most jöttünk rá, milyen fontos részt vennünk a megismerésben. Szóltal elkerülhetjük, hogy a dolgokat csak "fekete-fehérben" szemléljük, mert ez a felfogás hazug ítéletekhez vezet. Lehet, hogy tudásunk is épp ilyen, hisz a gimnáziumban pontosan mások igazságainak elfogadását sulykolták belénk. De szétnézve is azt látjuk, és általában is úgy érezzük, adattárolókká váltunk, és a személyiség háttérbe szorult.

"Réten futó szarvasok
Agancsukon csillagok
Futok én is, menekszem
Félelemmel szívemben."

Török Elemér

BESZÉLGETÉS IZSÁK LAJOS
TÖRTÉNESSZEL

B.I.: - Sokan sokféleképpen értékelték a személyiségek szerepét a történelem menetében. Ön hogyan értékeli; milyen szerepet játszhat egy-egy nagy történelmi figura a népek sorsának alakításában?

I.L.: - Véleményem szerint nem lehet kizárni azt a szerepet, amelyet egy-egy személyiség képviselhet a sorsfontosságú események alakításában. Ez a befolyás pozitív és negatív is lehet. Sok-sok történelmi alakot lehetne említeni Julius Ceasartól Sztálinig, vagy Rákosiig. Sajnos a mi történelmünk alakításának fontos vezetői - legalábbis az utóbbi loo évben - inkább negatív személyiségek.

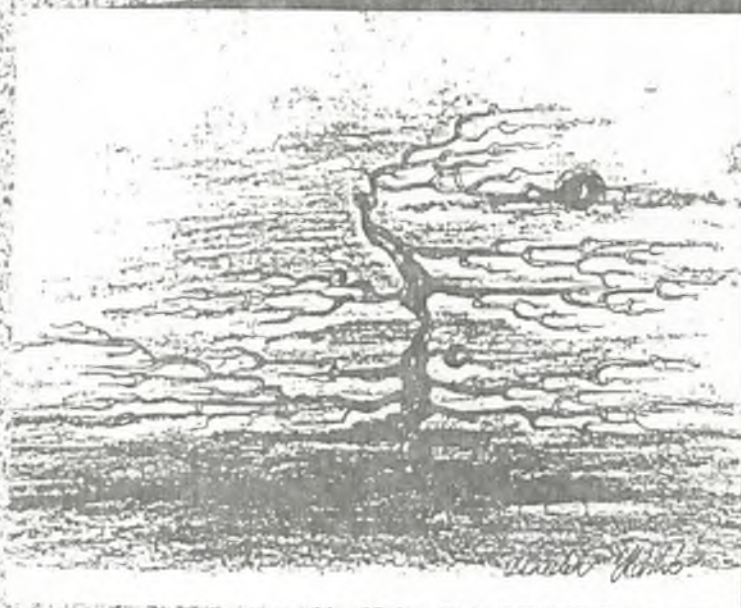
- Véleménye szerint mennyire volt törvényszerű, hogy az ún. szocializmus eszméi által befolyásolt történelemben többnyire negatív közéleti figurák kerültek felszínre, pl. a mi történelmünkben Rákosi?

- A konkrét példa esetében több tényezőre kell figyelemmel lennünk. A magyar vezetés, és így Rákosi szempontjából is a legfontosabb a szovjet példa másolása volt. Az volt a fő törekvés, hogy elnyerjék a "Sztálin legjobb tanítványa" címet. Ezzel aztán eljutottak a helyi túlbuzgalomban egy olyan szintre, hogy senkiben nem bíztak meg, gya-

korlatilag a legszűkebb vezetőket kivéve mindenki számára a bizonytalanság volt a legfontosabb összetartó erő.

Mindez párosul azzal, hogy a nemzeti szuverenitás - és tegyük hozzá: a személyi is - sértette a sztálini politikát.

A fenti viszonyok fenntartásában pedig a túllicitálás volt a jellemző. Ezért amikor Rákosiék megragadják a hatalmat, könyörtelenül leszámolnak azokkal, akikről úgy gondolták, hogy valamilyen módon útját állják a hatalmi törekvéseknek. Ezek a törvénysértések, politikai gyilkosságok a sztálini típusú struktúra velejárói voltak, a m o -

d e l l l é n y e g é b ő l
f a k a d t a k .

Osszefoglalva tehát: a szemé-
lves tulajdonságok és a po-
litikai helyzet együttesen ve-
zettek oda, hogy a szocialis-
ta országokban ilyen negatív
politikai rendszerek alakultak
ki.

- A személyi tulajdonságokon
túl mennyiben befolyásolhatja
az események menetét egy poli-
tikai párt viszonylagot tehe-
tetlensége? Konkrétan: a Füg-
getlen Kisgazdapárt több
irányzatra szakadása mennyi-
ben könnyítette meg a kommu-
nista diktatúra hatalomra ju-
tását Magyarországon?

- Anniban, hogy 1945 és 47
között az FKGP ellen csak ún.
puha törvénytelenégeket al-
kalmaztak - ezek nehezebben
váltak érthetővé. Illyenek vol-
tak, hogy illegalitásba kény-
szerítettek politikusokat, vagy
elnézik távozásukat.

Az igazi kemény törvénytelen-
ségekre 1947-ben kerül sor.
Ekkor már koncepciós perekről
és törvénytelen elhurcolások-
ról van szó, pl. a hírhedt Ma-
gyar Közösség-ügy.

- A nyugat tudott-e a tör-
vénytelenégekről, és tett-e
valamit?

- Summásan úgy fogalmazhat-
nák, hogy a nyugat számára Ma-
gyarország nem volt érdekes,

mi a Szovjetunió érdekszférá-
jába tartoztunk. Nem alkalmaz-
tak szankciókat.

- Az emberek hogyan élték meg
a törvénytelen elharapódzá-
sait?

- Mire a "kemény" törvénytér-
tésekre sor került, kiépült a
tipikus rendőrállam. Félték
egyszerűen. Az 1953-as kong-
resszuson elhangzott, hogy
1947 és 53 között 400 ezer em-
ber ellen folyt eljárás. Ez
gyakorlatilag azt jelenti,
hogy Magyarországon minden
felnőtt lakost közvetlenül
érintett valamilyen ügy, hi-
szen ha őt magát nem is vit-
ték el, pereltek be vagy bün-
tettek meg, valamelyik csa-
ládtagját, barátját, szom-
szédját biztosan. Mindez a
rendőrállam természetéből kö-
vetkezik.

- Mennyire számíthatunk ma
vagy a közeljövőben arra, hogy
egy esetleges szovjet konser-
vatív fordulat után a nyugat

s egítségünkre siet?

- Nem tudom igazán megmondani, nem vagyok jó. Az tény, hogy a széteső szovjet birodalom utódállamát, akárhogyan is fogják hívni, soha egyetlen kormányunk sem hagyhatja figyelmen kívül. Tudomásul kell vennünk, hogy egy hatalmas szomszéd van mellettünk.

- Köszönöm a beszélgetést.

BORDÁS ISTVÁN

"Annak az országnak, amelyben nem lehet az összes nézeteket és bármely nézetet szabadon vallani és megtárgyalni, rossz a kormányzata, rosszak az intézményei. Nem az emberek és elvek elítélendők, hanem a kormányzat és az intézmények."

"E három eszme - függetlenség, demokrácia, közművelődés -, melyhez hazánk állami léte, biztonsága, virágzása kötve van, egymást kölcsönösen feltételezi. Mindenik cél, mindenik eszköze a másiknak. A h a z a f ü g g e t l e n csak a demokrácia által lehet, a d e m o k r á c i a h a t a l m a s s á csak a közművelődés által válhatik, a k ö z m ű v e l ő d é s kellő mérvbeni felemelése csak a független hazában remélhető."

KOSSUTH LAJOS

A jó vendégnek meg kell éreznie, meddig tartja őt a gazda szívesen. Léteznek a magyar folklórban dalok, melyek az illetlen vendéghez szólnak:

"Eddig vendég, jól mulattál,
Hozott Isten, indulhatnál..."

- szól a dal.

Bosszankodva, összesűgva figyelték jónéhányan, de szólni nem szóltak. Nem is tudtuk, hogy kerültek ide.

Népzenére hivatkoztunk, mint valamiféle alapbölcse ségre, pedig be kell vallanunk, mi sem voltunk a szombat esti táncházban.

"Szaladj, gazda, kapjál botra,
A vendéget indítsd útra!"

